

Bohumil Hrabal (1914 – 1997): Ostře sledované vlaky (1965)

1. Literární druh a žánr, literárněhistorický kontext, umělecký směr / tvůrčí skupina, údaje o autorovi ve vztahu k dílu;
2. Doba a místo (děje);
3. Zvláštnosti kompozice;
4. Hlavní postavy a jejich charakteristika;
5. Námět, témata, hlavní motivy;
6. Jazykové zvláštnosti;
7. Kulturní souvislosti.

(1) Můj děda... byl zase hypnotizér, který pracoval v malých cirkusech, a celé město vidělo v jeho hypnotizování touhu co nejvíc se flákat životem. Ale když Němci překročili v březnu naše hranice, aby obsadili celou zemi, a pronikali směrem na Prahu, jediný náš děda jim šel naproti; jediný náš děda šel Němcům vzdorovat jako hypnotizér, zadržet pronikající tanky silou myšlenky. A tak děda kráčel po silnici s očima na prvním tanku, který vedl čelo těch motorizovaných armád. A na tom tanku až po pás stál v kabině říšský voják, na hlavě měl černý baret s umrlčí lebkou a zkříženými hnáty, a můj děda pořád šel rovnou k tomu tanku a ruce měl napřažené a očima stříkal Němcům myšlenku, obraťte se a jeďte nazpátek... a opravdu, ten první tank zastavil, celá armáda zůstala stát, děda se prsty dotýkal toho tanku a pořád vysílal tu samou myšlenku... obraťte se a jeďte nazpátek, obraťte se a jeďte nazpátek, obraťte se... a potom poručík dal praporem znamení a tank se rozejel, ale děda neuhnul a tank jej přešel, uskřípl mu hlavu, a už říšské armádě nic nestálo v cestě.

(2) Zkrátka pan výpravčí Hubička o noční povalil Zdeničku a potom jí vyhrnul sukně a jedno razítko naší stanice za druhým otiskl naší telegrafistce kolem zadnice. I datumovku jí tam dal! Ale Zdenička přišla ráno domů a maminka si ta razítka přečetla a příběhla hned sem a že si bude stěžovat na gestapu.

(3) A otevřely se dveře jakoby průvanem a vešla mladá ženská v rozepjatém hubertusu a byla vidět tyrolská blůza vyšívána zelenými dubovými ratolestmi a žaludy. Měla šedivou sukni a bílé vlněné punčochy a polobotky s vyplazeným jazykem. Oblečená jako pan přednosta, ale v ženském.

A nesla převázaný malinký balíček.

„Bitte,“ řekla, „ich muss nach Kersko.“ (...)

„Vy jste pan výpravčí Hubička?“ optala se.

„Ja,“ řekl.

„A tady tenhle?“ ukázala na mne.

„Mein Freund,“ řekl výpravčí.

„Miloš Hrma,“ představil jsem se.

„Viktorie Freie,“ uklonila se a podala ruku.

„Viktorie Freie?“ podivil se Hubička.

A já jsem věděl, že to je ta zpráva, poznal jsem to, věděl jsem, že to Viktorie Freie je ta ruka, která podává poselství a zprávu, ale ta zpráva zatím nepotěšila výpravčího Hubičku, spíš ještě více pobledl, docela jej to zjevení vyvedlo z míry, viděl jsem, že nemá ani trošku touhy, dokonce, že se té hezké ženské nepodíval ani na zadek ani na prsa, jak mívával ve zvyku vysvílíkat ženskou očima. A tahle tyrolačka, jak jsem se díval, ta byla současně prdeláč i ceckounek. A vyšel jsem na perón a dával jsem znamení nákladnímu vlaku, aby projížděl, vykropoval jsem je zeleným světlem. A potom, když jsem se vrátil a oznamoval sousední stanici čas, kdy ten vlak projel mou stanicí, balíček zmizel. (...) A Viktorie zívala a protahovala se a dělala na mne oči a já jsem k ní najednou pocítil důvěru, takže když řekla, že by si ráda hodinku zdřímla, otevřel jsem dveře do kanceláře pana přednosty, tak jako to udělal v Dobrovicích pan výpravčí Hubička, než přetřhl to voskované

kanape, a ona vešla a já jsem přinesl svůj plášť a dal jsem jej na kanape, zelené stínítko něžně svítilo, slyšel jsem, jak v holubníku jsou holubi pořád nepokojní, dokonce víc, než když pan přednosta odjížděl, jako by k nim vklouzla kuna nebo lasička, tak postrašeně vrkali a tleskali křídly. „Já se jmenuju Miloš Hrma," zakoktal jsem, "víte, já jsem si podřezal žíly, protože prej trpím ejakulatio prekoks. Ale to není pravda. Sice já jsem zvald s mou slečnou jako lilium, ale mezi námi, já jsem opravdu mužskej...." (...)

„Tak vy jste opravdu ještě žádnou neměl," řekla a usmála se a měla dolíčky, tak jako je měla Máša, a oči jí zjihly, jako by se podívala nějakému štěstí nebo našla nějakou vzácnou věc, a prsty mne začala vískat ve vlasech, jako bych byl klavír, a potom se podívala na zavřené dveře do dopravní kanceláře a vyklonila se nad stůl, stáhla knot a sfoukla slyšitelným dechem lampu a nahmatala mne a zacouvala se mnou ke kanapi pana přednosty a zvrátila se a strhla mne na sebe,

(4) A já mu nasadil hlaveň pušky k oku a stiskl spoušť, tak divně jsem při tom ležel. A pak jsem slyšel, jak zmlkl, viděl jsem, jak jeho nohy zvolna a tiše došly, zastavily se, ležel jsem na něm a slyšel, jak do vojáka vnika klid a ticho, jak se všechno zastavuje, jak stroje, když padla. A ze mne chrčela krev a třísnil jsem vojákovi šaty, vytáhl jsem kapesník a snažil jsem se čistit tu krvavou skvrnu a oddychoval jsem a začal jsem se dusit, ale vši silou jsem se převálil a natáhl jsem ruku a chytil ten řetízek, kterého se držel voják, jehož obličej klidně, jen místo pravého oka byla ožehnutá díra jako modrý monokl... a utrl jsem ten řetízek, kterého se držel ten mrtvý, a ve světle měsíce jsem viděl, že to je medailónek, na jehož jedné straně je zelený čtyřlístek a na druhé straně nápis: Bring Glück. A nepřinesl štěstí ten čtyřlístek ani tomu vojákovi, ani mně, taky to byl člověk jako já nebo pan výpravčí Hubička, taky neměl žádné významování, žádnou hodnost, a přece jsme jeden druhého postřelili a jeden druhého přivedli ke smrti, ač jistě, kdybychom se někde potkali v civilu, možná, že bychom se měli rádi, pohovořili si. A potom se ozvala detonace. A já, který jsem se ještě před chvílí těšil na ten pohled, ležel jsem vedle německého vojáka, natáhl jsem ruku a otevřel jeho tuhnoucí dlaň a dal jsem mu do ní ten zelený čtyřlístek, který přináší štěstí, zatímco z krajiny vyrůstal do nebe hřibovitý oblak, který neustále rostl o vyšší patra a vyšší kouřová mračna, slyšel jsem, jak tlak vzduchu proběhl krajinou a syčel a hvízdal o holé větve stromů a keřů, jak zatřásl v semaforu převodovými řetězy a opřel se o rameno a zatřásl jím, ale já jsem se kuckal a chrčela ze mne krev.